nemških listov je doslej padlo za domovino 436 jezikoslovcev, 610 jih je pa bilo odlikovanih, med njimi dva z železnim križem prve vrste.

*

GOSPODARSKI POLOŽAJ AVSTRIJE.

Korespondenčni urad poroča: V izvoznem prometu monarhije je bila dosežena meseca oktobra vrednost 132·5 milijonov, izvoz pa je znašal 159·8 milijonov.

*

NARODNO GIBANJE UKRAJINCEV.

Korespondenčni urad poroča: »Turan« objavlja članek zastopnika komiteja ukrajinske Rusije, Melinskega, o narodnosvobodomiselnem gibanju Ukrajincev. Članek konča z izjavo, da bo prvi poraz Rusije na ukrajinskih tleh znamenje za njih upor.

*

BOŽIČNA LADJA AMERIŠKIH OTROK.

Ameriški otroci so nabrali za pet milijonov dolarjev božičnih daril, ki so jih namenili otrokom evropskih vojakov. Ameriška ladja »Jason« je pripeljala ta darila te dni v angleški Plymouth. Angleži so ji priredili presrčen sprejem. Ko izkrca »Jason« darila, namenjena za angleško deco, odpluje v Marseille, od tam v Ženevo, kjer izkrca darila za nemške in avstrijske otroke. V Solunu odda »Jason« svojo božičnico za rusko in srbsko deco. Ameriški otroci so opremili ladjo s posebno zastavo, ki se nahaja na njej betlehemska zvezda z napisom »Kar storite enemu izmed najmanjših, to storite meni samemu«. — Čin ameriške dece zbudi gotovo po vsej Evropi čuvstva najmilejše simpatije.

*

DVA ZNAMENITA RUSA.

Iz Rima poročajo »Berliner Tagebl.«: V Galiciji je padel ruski Tolstojevac, knez Dimitrijev Hilkov. Ker nekdaj ni hotel kot častnik podpisati smrtne obsodbe proti nekemu upornemu vojaku, so ga poslali v pregnanstvo v Kavkaz. Soproga se je tedaj dala ločiti od njega, in kneževe otroke so poslali v neko vojaško vzgojevališče. Ko je izbruhnila sedanja svetovna vojna, je prosil knez Hilkov, da bi ga zopet sprejeli v armado. Udeležil se je na čelu nekega kozaškega polka številnih bitk, ostal je pa zvest nauku Tolstega: ne ubijaj! Sam ni oddal niti strela in ni nikdar potegnil sablje iz nožnice. Kneza je zadela krogla v glavo. — Neki odvetnik iz Nagyhaloma, ki je v Moskvi ujet, piše, da ga zdravijo v bolnišnici »Rdečega križa«. Poveljnik bolnišnice je slavni pisatelj Maksim Gorki, ki ranjence dannadan obiskuje.

ČASOPISJE ISLAMA.

Ob sedanji vojeviti propagandi Islama časopisje mohamedanskega sveta gotovo igra važno vlogo, zakaj za veliko maso njega spoznavalcev je tiskana beseda nekaj neizpodbitnega in se sprejema kot verski nauk, posebno pa, če kakor sedaj propovedujejo svetovno vojno. Zato bo zanimal vsakega kratek pregled muselmanskega časopisja današnjih dni. — Ob začetku tega stoletja je znašalo skupno število njega glasil kakih 200. Danes pa razpolaga Islam z nad 1000 časopisi. Največji napredek je v Turčiji in v Egiptu, kar si moremo razlagati že iz političkega razvoja teh dveh dežel. V Turčiji sta do leta 1851. izhajala šele dva časopisa v jeziku dežele; do revolucijskega leta (1908) se je moglo pod avtokratskim samovlastnim gospodstvom seveda komaj govoriti osvobodnem in hitrem razvoju turške žurnalistike. Ali kako hitro so nadomestili, kar je bilo zamujenega na tem polju, dokazuje presenetljiva pomnožitev v Turčiji izhajajočih časopisov v zadnjih letih. Njihovo število zaostaja malo za400. Mladoturki razpolagajo z nekoliko odličnih glasil, ki jih često upotrebljajo kot javna glasila v oficioznem smislu o novi uredbi stvari. — S povzdigo, ki meji že na čudovitost, se more ponašati tudi arabsko časopisje Egipta, ki njega važnosti v sedanjih kritičnih časih ne smemo podcenjevati, tem manje ker — z malimi izjemami — že, kar obstoje, goje več ali manj strastno sovraštvo proti tujim gospodarjem ob Nilu ali pa propovedujejo celo odkrit odpor. Najstrastnejša grozogejstva očitajo tujim tlačilcem. In od angleške strani so že opetovano opozarjali na velike nevarnosti, ki groze angleškemu gospodstvu v Egiptu od nebrzdanega arabskega časopisja, ako mu hitro in temeljito ne pristrižejo peruti.

Špecialiteta med kavinimi pijačami je Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva se najbrže h najboljšega zdravja in ima sprlo tega velike redilne moči ob popolni neškodljivosti. S zlovitim Kathreinerjevim nečnom dobi Kathreinerjeva okus in vonjave prvoto kave.

Pristna se dobiva povsod v zaprtih izvirnih zavojih s sliko župnika Kneippa.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Šola pri Sv. Bolfenku pri Središču 103 K; več učencev I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani 1 K; šolska mladina v Mokronogu 23 K 24 vin.; šolsko vodstvo v Svibnem 12 K; šolska mladina v Škocijanu 51 K; veselica šolske mladine v Gor. polju pri Kanalu 54 K 30 vin.; šola na Pristavi (Štaj.) 129 K; šolsko vodstvo Drenov grič-Lesno brdo nabralo 260 K; učenci in učenke trirazrednice na Humu 19 K 69 v.; tovariša Franc Cvetko, nadučitelj v Vučjivesi in Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu, nabrala po nekaterih vaseh župnije Sv. Križ na Murskem polju 569 K 06 vin.; vodstvo šole v Otaležu nabralo 23 K 60 vin.; šolska veselica v Kobaridu 206 K; šola v Ločniku 32 K 80 vin.; zbirka šolskega vodstva v Knežaku 165 K 10 vin.; skupaj 1649 K 79 vin.

V zadnji številki izkazanih .	K 9422:55
Danes izkazanih	K 1649:79
Doslej nabranih	**K 11072:34**

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

VIKTOR BARON HEIN.

Umrl je na Dunaju sekcijski načelnik izven službe, Viktor baron Hein, bivši deželni predsednik vojvodine Kranjske.

Pokojnik si je kot načelnik državne uprave na Kranjskem pridobil velikih zaslug za deželo, ki ji je ohranil svoje simpatije in svojo naklonjenost tudi kot sekcijski šef. Kot uradnik je bil vesten in strog, a nad vse pravičen in nepristranski. Dasi je bil drugega političkega mišljenja, kakor prebivalstvo v deželi, vendar je bilo za njegove vlade v državni službi na Kranjskem nastavljenih največ domačih sinov. Pokojnik je bil deželni šef v času, ko je zadela stolno mesto Ljubljano strahovita potresna katastrofa. Da se je Ljubljana razmeroma hitro dvignila iz razvalin in pepela, je nemala zasluga pokojnega barona Heina, ki je storil vse, da se zagotovi nesrečnemu mestu vsa potrebna državna pomoč. V priznanje njegovih velikih zaslug ga je mestni občinski svet izvolil za častnega meščana ljubljanskega.

Kot predsednik deželnega šolskega sveta je posvečal vso svojo skrb napredku in razvoju vsega šolstva na Kranjskem. Nasproti učiteljstvu je bil absolutno nepristranski. V njem je imelo učiteljstvo svojega odličnega pokrovitelja, resničnega prijatelja in zagovornika. Učiteljstvo je objektivno sodil po uspehih njegovega dela. Samo to je bilo zanj merodajno. Učitejstvo ga je cenilo in spoštovalo.

Takisto so neprecenljive tudi zasluge, ki jih je baron Hein pridobil tudi za ostalo deželo kranjsko. Zato bo ostal svetal in trajen spomin baronu Heinu v srcih vsega kranjskega, pred vsem pa ljubljanskega prebivalstva, zato žaluje ob njegovem svežem grobu vsa Ljubljana, vsa dežela Kranjska.

Njegov pogreb se je vršil dne 9. t. m. Blagoslovljenju so prisostvovali: najvišji ceremonijski mojster knez Montenuovo s soprogo, min. predsednik grof Stürgkh, ministra Heinold in Burian, cesarski namestnik in predsednik najvišjega računskega dvora. — Cesar je poslal vdovi pokojnika sožalno brzojavko. Dalje so kondolirali: nadvojvoda Ludovik Viktor in nadvojvodinji Marija Terezija in Marija Annunziata.

JOSIP GUANIN.

Dne 3. decembra t. l. smo položili v grob prerano umrlega tov. Josipa Guanina, učitelja na Kalu.

Nastopil je komaj IV. leto službovanja. Bil je blag, skromen in delaven mož.

Še mnogo bi bil koristil šolstvu, a neizprosna smrt mu je pretrgala mlado življenje. Spomladi se je prehladil v Strmcu, kjer je služboval in od tedaj ni bil več trden. Zdravil se je in varoval, pa vse ni nič pomagalo. V jeseni je imel nastopiti službo na Kalu-Koritnici, a ker je bila tamošnja šola od vojaštva zasedena in ni tam mogel poučevati, je bil poslan kot pomožni učitelj v Sočo.

Okolo 20. septembra je došel v Bovec, da bi se na domu pri skrbni mami nekoliko odpočil. Bil je že precej shujšan in hiral je vidno. Dne 29. ni mogel več vstati, in ker mu je le slabše prihajalo, se je mama potrudila, da je prijel sv. zakramente za umirajoče. Dne 1. decembra se je pa že raznesla novica, da blagega Pepija ni več.

Osupnjeni smo se povpraševali, kako je to mogoče, ko je še v soboto zvečer pomagal orglati v cerkvi.

Kako priljubljen je bil pokojnik, se je videlo na dan pogreba, ki se ga je udeležilo nenavadno obilo tržanov vseh stanov. Poleg učiteljstva iz celega okraja in šolske mladine so mu izkazali zadnjo čast tudi cenjeni gg. c. kr. uradniki od sodnije in davkarije ter več gospodov iz starešinstva in celo gospoda iz Loga.

Poleg drugih so mu tovariši in bovška dekleta darovali krasna venca.

Še posebno se je potrudilo pevsko društvo in mu zapelo pretresujoči žalostinki v slovo.

Solznih oči smo se poslavljali od Tvojega groba, dragi Pepi, ter sočutno pomilovali ubogo osamelo mamo, ki ji je bilo s Teboj pokopano vse, kar je imela najdražjega na svetu.

Važna razsodba.

Deželni šolski svet štajerski je bil začel pred dvema letoma izdavati »Naredbeni List« in je že v svoji prvi številki razglasil, da so dolžni ta list sprejemati in plačevati vsi mestni in okrajni šolski sveti, krajni šolski sveti in šolska vodstva, ne da bi bilo potrebno se nanj posebe naročati. Tega mnenja pa niso hoteli biti krajni šolski sveti v Dobju pri Planini, v Celjski okolici ter v Št. Jurju ob Južni železnici. Pritožili so se na naučno ministrstvo, češ, da bodo pač »Naredbeni List«, ker je tiskan tudi v slovenskem jeziku, sprejemali, toda ničesar zanj plačevali; zakaj v zakonu ni nikjer nobene določbe, da bi morali krajni šolski sveti, oziroma šole za priobčenje razglasov, ukazov in zakonov kaj plačevati. Naučno ministrstvo je pritožbe zavrnilo, na kar so se vsi trije krajni šolski sveti, ne da bi vedeli drug za drugega, pritožili na upravnem sodišču na Dunaju, ki je s svojo razsodbo z dne 3. novembra 1914, št. 8874, ministrski odlok kot nezakonit razveljavilo ter vsem trem pritožbam imenovanih krajnih šolskih svetov ugodilo. Deželni šoski svet se bo moral odslej ravnati po tej razsodbi, t. j. on bo pač lahko tudi zanaprej vabil na naročbo proti naročnini, a siliti ne more nobene šole k plačevanju naročnine.

Tako se je ta zadeva po zaslugi imenovanih šolskih svetov spravila na zakoniti tir.

Izgovori.

I. B.

(Dalje.)

Odkritih sovražnikov se pač bojiš in ogiblješ, hinavskega zahrbtneža pa zagovarjaš, neguješ in braniš na vse pretege. Pa preiščimo še malo obisti modrijanu, ki hoče nekako v božjo čast popivati. No, v svoji gorečnosti bi pač moral vedeti, da je alkohol vir vsem pregreham, vir vsega hudega in zlega. Pijanec in dober kristjan sta dva nezdružljiva pojma. Kdaj pa se napravi več neumnosti, kaznivih dejanj in greha, kakor v pijanosti? Saj vemo, da pijanec izgubi kritiko razuma, pogled na posledice in ozire na družbo. Statistika nam dokazuje, da se po raznih državah zgodi 50—80% kaznivih dejanj v pijanosti. Koliko pa ostane nekaznovanih, ker jih ni dosegla roka pravice. In da smo mi med prvimi, je prežalostna resnica, ki se ne da tajiti. Treba le malo pogledati, in vidi vsak, kdor hoče. Seveda, mi vidimo le druge narode, koliko popijo. Nujna potreba pa je, da sami sebe pogledamo v ogledalo, da se pošteno umijemo madeža, ki nas tako kazi pred svetom.

Nevednost je najdražja reč v deželi, pravi pregovor. Resnica pa je, da ima baš v alkoholnem vprašanju še najvišjo ceno. Ljudje, ki so učeni, takorekoč na vsakem polju doma, so v tem oziru tako naivni, da strmiš. So li res tako nevedni? Da, žalostno, a resnično. Premnogi izobraženci ti pridejo s takim izgovorom, da ti zapre sapo. Pa ne morda, ker so povedali resnico, ki je ni moči ovreči, ampak takoj izprevidiš, da z rokavicami ne opraviš nič, s kolom pa nerad operiraš pri takih siromakih. Odkod pa ta nevednost? Ukoreninjena razvada. Strast po alkoholu jim brani izpregledati. Naravnost boji se, da bi ga kaj odvrnilo od tega nebeškega užitka. Bodi v listu ali knjigi kaj o alkoholu, tega kratkomalo ne čitajo; to jim je odveč, nepotrebno, prazna slama. Kdo bi to čital? To je le za gotove pusteže, nas to ne briga i. t. d. Boje se izpregledati. Mene to ne zadene, še nikoli me ni pijača premagala. Če mu govoriš, ti bo pritrjeval, češ, da je lepo, kdor se more zdržati. Nazadnje pa bo razodel svoj stari refren: No, tako-le malo v časih je pa le dobro. — To dobro jim je prešlo v kri in meso, zato je tako težko z njimi govoriti. Rod za rodom je ponavljal to laž, in sedaj pa bi ne bilo prav! Povsod gleda iz njega moderni napredek, tu pa je starokopiten kakor njegovi pradedje. Mnogi ti bo pritrjeval, odobraval, da ga prej pustiš pri miru, da mu ne zbudiš vesti, sicer pa si bo mislil svoje in svoje naredil, da le pride do njega. Drugi ti bo pritrjeval v srcu, teh je mnogo, a priznal ti ne bo, ker bi bilo to v nasprotju z njegovim ravnanjem. Da pa bi se odpovedal, nima moči, energije, je popolnoma suženj alkohola in raznih pivskih razvad. Smelo lahko trdim, da tu ni prav nikake razlike med preprostimi in učenimi ljudmi, da so vsi enako nevedni, da se vsi branijo izpregledati. Žalostno izpričevalo, a pošteno. Izkušnja nam kaže to vsak dan. Prav tako, kakor so tudi izjeme povsod. Kakor se branijo čitanja, tako se ogibljejo tudi predavanj. Resnica pač oči kolje. Zato gre le počasi naprej, a gre pa vendarle. Kakor vsaka ideja, mora tudi abstinenca prebiti tri dobe: v prvi novo idejo zaničujejo in pobijajo, v drugi začno o njej razmišljati, v tretji pa prodre na vsej črti. Le premnogo je še siromakov, ki še vedno tiče v prvi dobi in zaman srebajo in cukajo — moč, da bi se povspeli više. He, bratci, živimo v dobi napredka...

Še eno o koleri. Nekako — smeli bi reči — dobro došel izgovor in povod k žganjepitju je sedaj kolera. V ljudstvu je trdno ukoreninjeno mnenje, da alkohol odvrača nalezljive bolezni. V tem ga utrjujejo še razne reklame, ki se okoriščajo z nevednostjo ljudstva. Dokazano pa je po odličnih učenjakih — strokovnjakih, da je temu prav narobe. Baš alkoholiki so dostopni nalezljivim in sploh vsem boleznim prej, kakor zdržniki. Res, alkohol umori kolerične bacile, a uživati bi se moral čist, koncentriran in v toliki množini, da bi te umoril prej, kakor bi ti razkužil prebavila. Gotovo sloveči zdravnik ni rekel kar tja v en dan, da bi se moralo na gostilnice in žganjarnice napraviti sledeči napis:

Tu prodajajo kolero.

Naj podpremo svoje trditve še z nekaterimi številkami. Povsod operirajo z njimi, povsod so štatistike suhoparne, a držijo pa le. Oglejmo si škodljivost alkohola na podlagi nekaterih številk! Gotovo se bo kdo izgovarjal, češ, zakaj le proti alkoholu toliko delajo in ne tudi proti kavi, čaju in zlasti proti tobaku. Res imajo tudi ti v sebi strupe, prav zato so tudi razvedljivi, a v primeri z alkoholom so pa vendar jako nedolžni. Jako dobro je, da so namesto bobove kave že močno uvedli žitno kavo. Tudi čaju so pričeli iskati nadomestila med domačimi rastlinami. Sicer žalostno, da nas je sila primorala k temu, ker je namreč uvoz tujega čaja zaprt; a mogoče bo imelo to tudi svojo dobro stran v tem, da se bodo ljudje poprijeli domačega čaja. Prostovoljno bi se ga ne bili, ker le tuje nekaj velja v naših očeh! Silno škodljiva je razvada, da otroke nalivajo s čajem. Ker brez ruma, žganja ali celo špirita seveda ni dober, pima nič v sebi! Potem pa tožijo, da otroci nemirno spe, da se premetavajo po postelji in celo kriče. Duše krščanske, zakaj se čudite? Z dvojnim strupom ga mučiš, mu trpinčiš in ubijaš živce, pa naj bi bil miren! Zdravo, redilno mleko seveda prodajajo, da se dobi denar za čaj in alkohol. Ne vem, kako bi zadostno označil tako gospodarstvo. No, tobak je res popolnoma nepotrebna, škodljiva razvada ter je zlasti mladino odvračati od kajenja. A vseh treh z alkoholom glede škodljivosti ne moremo primerjati. Je pač tako, da hočemo krivdo vedno zvaliti na druge, da